

Over onmacht.

De beelden van het incident met een professor en assistent aan de UGent en de daaropvolgende woordenwisseling met gebruik van de term 'fascisme', zullen voor vele politiecollega's jammer genoeg herkenbaar zijn.

Ik wil van dit incident gebruik maken om te reflecteren wat de mogelijke implicaties zijn als politiemensen hiermee al te vaak worden geconfronteerd. Ik heb het dan vooral over de machteloosheid die wij voelen wanneer wij gedurende de uitoefening van onze job verweten worden voor 'fascisten' of 'racisten'. Ik haal het livestreamfragment aan omdat diverse aspecten van het politieoptreden belicht worden, maar vaker zijn het minder groteske doch even pijnlijke incidenten waarbij politiek beladen scheldwoorden vallen. Ik til er ook zwaar aan dat personen met een maatschappelijk-educatieve rol ons in diskrediet brengen, zich niet bewust van de mogelijke gevolgen van dergelijk gedrag. Het gemakshalve teruggrijpen naar termen 'ondemocratisch/democratisch' en 'politiestaat/rechtsstaat' zorgt voor een uitholling van deze rechtsstaat, wat net een ondermijnend effect kan hebben.

In het fragment zien we dat mijn collega's starten met de uitleg van de reden van hun bezoek, zijnde 'een oproep van nachtlawaai'. Hoewel zij zich nog niet eens uitgesproken hebben over de correctheid van het lawaai, valt reeds de term 'de fascistische manier'.

De livestream wordt opgemerkt en er wordt gevraagd om deze stil te leggen. Dit wordt geweigerd, en de collega's laten dit ook zo. Hoewel het niet verboden is om beelden te maken van politie-interventies, is het wel verboden om deze achteraf te verspreiden indien de afgebeelde collega's hiermee niet akkoord zijn. Dit vormt het noodzakelijke evenwicht tussen transparantie over ons professioneel optreden en onze eigen privacy als privépersoon.

Op de vraag wat nu het probleem is, wordt nogmaals uitgelegd dat de muziek te luid staat omdat de bassen hoorbaar zijn in andere woningen. De politieambtenaar staat dus onmiddellijk de reden van zijn optreden door te verwijzen naar de oproep over hoorbare bassen.

Daaropvolgend wordt door de professor en de assistent naar een 'huiszoekingsbevel' gevraagd. Dergelijk bevel krijgt de politie enkel van een onderzoeksrechter met tot doel het gericht zoeken naar bewijzen bij zware gerechtelijke feiten. Voor een oproep nachtlawaai bellen wij meestal aan met de vraag of we binnen mogen. Niet met het doel om een huiszoeking te doen, maar simpelweg om in gesprek te gaan en eventueel ook vast te stellen of de muziek te luid staat. Niet altijd ten laste van, want wij krijgen ook onterechte oproepen.

Met de vraag naar een huiszoekingsbevel hoewel de collega's reeds werden binnengelaten, wordt duidelijk dat de professor en assistent er een schouwspel van willen maken, des te meer omdat ze live publiek hebben. Te kijk gesteld worden gedurende de uitoefening van je job: gelukkig zijn de collega's professioneel genoeg om zich hierin niet te laten meeslepen. De livestream blijft ook aan.

Wanneer de identiteitsdocumenten worden gevraagd, is het hek helemaal van de dam. De professor weigert. De term 'politiestaat' valt. Nochtans is deze vraag noodzakelijk om te bepalen of men al dan niet in overtreding is met de coronamaatregelen. Los daarvan vragen wij bij elke controle de identiteitsdocumenten van betrokkenen. De voornaamste reden is onze eigen veiligheid. Een tweede reden is om na te gaan of de persoon die we voor ons hebben effectief hij/zij is wie hij/zij beweert te zijn. Stel je de gevolgen voor mocht het mogelijk zijn ons andere identiteiten op de mouw te spelen, er zou weinig rechtsstaat overblijven. Of stel dat wij zelf zouden bepalen van wie we al dan niet

identiteitsdocumenten vragen, dan pas zouden mensen vermoedens van 'fascistisch' of 'racistisch' gedrag kunnen krijgen.

Ik stel enkel vast dat de collega's professioneel en kalm blijven. Meer zelfs, als reactie op de uitroep 'Sieg heil' refereren zij net aan die wetgeving die in het leven geroepen is om onze democratische rechtsstaat maximaal te garanderen, ook voor zij die zich in een minder goede uitgangspositie bevinden (of het nu door taal, etniciteit, leeftijd of geslacht is).

Waarom vind ik deze livestream zo schrijnend? Omdat het ons ondermijnt in de kern van onze job. Een job die ten dienste staat van de maatschappij, in een maatschappelijke context die steeds volatieler wordt en meer onzekerheid brengt.

Gelukkig hebben wij politiemensen een houvast, zijnde het eerste artikel van de 'Wet op het Politieambt'. Daarin wordt verwezen naar bepaalde abstracte termen en principes, die echter het kader scheppen waarin we (rechts)zekerheid kunnen bieden, zowel voor ons in ons politieel handelen als degene ten aanzien we optreden.

'De politiediensten vervullen hun opdrachten onder het gezag en de verantwoordelijkheid van de overheden die daartoe door of krachtens de wet worden aangewezen'.

Dit is exact de reden waarom vele van mijn kennissen een job bij de politie nooit zouden overwegen. Onze job is het uitvoeren van opdrachten binnen een kader waar weinig ruimte is voor een eigen invulling. Wij voeren een beleid uit en proberen dit te doen los van onze persoonlijke overtuiging of situatie. In tijden van corona betekent dit dat wij voortdurend polsen bij onze bestuurlijke en gerechtelijke overheden naar hun handhavingsvisie. Ook al verschuift deze visie en is ze niet altijd begrijpbaar voor ons (laat staan dat we anderen ervan moeten overtuigen), wij proberen zo getrouw mogelijk te handelen naar deze visie. Dit zorgt ervoor dat verschillende collega's met verschillende burgers in verschillende situaties op eenzelfde manier omgaan, om een gelijke behandeling maximaal na te streven. Ik stel vast dat vele collega's dit cruciaal rechtsprincipe enorm hoog in het vaandel dragen, coronamaatregel of niet. Ik zie zelfs ongemak als collega's nog maar het gevoel hebben dat er een ongelijke behandeling zou kunnen optreden (bijvoorbeeld door een wisselende visie van een overheid, of een verschillend optreden naar regio).

In een land als België, met wisselende overheden en dito wisselende visies, zijn wij de uitvoerende kracht van een beleid dat veelal een breed compromis is. Net omdat wij het beleid niet zelf bepalen, en de scheiding tussen beleidsmaker en de uitvoerder strikt is, kunnen wij de zekerheid bieden dat dit beleid wordt uitgevoerd zoals het bedoeld is, op voorwaarde dat de uitvoeringsrichtlijnen goed zijn opgesteld en gecommuniceerd (hierbij refereer ik zowel naar omzendbrieven van bestuurlijke en gerechtelijke overheden als naar interne richtlijnen binnen onze eigen organisatie). Mochten hierin hiaten optreden, dan bieden volgende twee paragrafen van hetzelfde artikel een buffer tegen het doorslaan van een beleid (of de uitvoering ervan) naar een meer extreme richting:

'Bij het vervullen van hun opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie, waken de politiediensten over de naleving en dragen zij bij tot de bescherming van de individuele rechten en vrijheden, evenals tot de democratische ontwikkeling van de maatschappij.

Om hun opdrachten te vervullen, gebruiken zij slechts dwangmiddelen onder de voorwaarden die door de wet worden bepaald'.

Of het beleid nu liberaler, libertijnser, socialer of conservatiever is, het zal ten alle tijden doorkruist worden door de fundamentele basisvrijheden en rechten. Deze vrijheden en rechten verliezen aan

kracht, als ze niet door en voor iedereen op gelijke wijze worden toegepast. Zij stellen ook weinig voor, als niet iedereen de 'mentale zekerheid' heeft dat hij deze vrijheden en rechten maximaal kan genieten.

Naast de scheiding tussen wetgevende en uitvoerende macht, hanteren wij daarom ook nog eens interne richtlijnen en procedures die ervoor zorgen dat iedereen zoveel mogelijk op gelijke wijze behandeld wordt. Want de vrijheid van de ene (bv. nachtrust en gezondheid), is nu eenmaal de plicht van een andere (bv. muziek uitzetten en niet samenscholen). Daarom reageren wij op alle dringende oproepen, vragen wij om binnen te komen, doen wij dat met een huiszoekingsbevel als het moet, vragen wij identiteitsdocumenten, leggen wij uit waarom.

Indien van ons – geheel terecht - verwacht wordt dat wij zoveel mogelijk gelijkheid in rechten en plichten nastreven, dan moeten wij het basisvertrouwen van de burger krijgen om dat effectief te doen. Ik kan begrijpen dat dit vertrouwen al eens geschonden werd en ons optreden als onrechtmatig werd ervaren. Maar als wij in onze job op dergelijke manier aan deze beladen scheldwoorden worden blootgesteld, voelen ook wij ons onrechtmatig behandeld. En machteloos. En daarom net ook onzekerder om te doen wat van ons verwacht wordt: zekerheid bieden.

(collega Politie Gent)